

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

DÖRDÜNCÜ DAİRE

RADYO TWIST A.Ş. v. SLOVAKYA

(Başvuru no. 62202/00)

KARAR

STRAZBURG

19 Aralık 2006

FINAL

19/03/2007

Kararın Türkçe **gayriresmî** çevirisidir.

Çevirenler:

Benan Molu
Çiğdem Sever
Serkan Köybaşı

Radyo Twist'e karşı Slovakya davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Dördüncü Daire),

Nicolas Bratza başkanlığında,
hakimler Josep Casadevall,
Giovanni Bonello,
Matti Pellonpää,
Kristaq Traja,
Ljiljana Mijović,
Ján Šikuta,

ve Daire katibi Lawrence Early'nin katılımıyla 28 Kasım 2006 tarihinde toplanmış ve aynı tarihte aşağıdaki kararı almışlardır.

USUL

1. Dava, Slovakya'da kurulan bir anonim şirket olan Radyo Twist AŞ tarafından Slovakya Cumhuriyeti'ne karşı ve Sözleşme'nin 34. maddesine göre 20 Temmuz 2000 tarihinde yapılan 62202/00 numaralı başvurudan kaynaklanmaktadır.
2. Başvurucu şirket, Bratislava'da faaliyet gösteren avukat Bay P. Blahušiak ve yine Bratislava'da faaliyetini yürüten Av. Bay M. Hanúsek tarafından temsil edilmiştir. Slovakya Hükümeti (bundan sonra Hükümet olarak anılacaktır) ise kamu görevlisi olan Bay A. Poláček tarafından temsil edilmiştir.
3. Başvurucu şirket, bir kişiye iftira nedeniyle verilen yargı kararlarının Sözleşmenin 10. maddesinde yer alan tarafsız haber alma hakkının ihlal ettiğini iddia etmiştir.
4. 8 Kasım 2005 tarihinde Mahkeme, başvurunun kabul edilebilir olduğuna hükmetmiştir.
5. Başvurucu olmasa da Hükümet, Mahkeme İçtüzüğü'nün 59. maddesinin 1. fıkrasına göre ek beyan vermiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

6. Başvurucu 1991 yılında kurulan ve Bratislava'da kayıtlı olarak yayın faaliyetinde bulunan bir şirkettir.

A. Maddî Arka Plan

7. Başvurucu şirket, o tarihte Slovakya'da beş frekansta yayın yapmakta olup günlük 400.000'den fazla dinleyicisi vardır. Yayın faaliyetinde demokrasiyi ve bağımsızlığı esas almıştır.

8. O tarihlerde Slovenská poisťovňa A.Ş. (bundan sonra SP) Slovakya'daki en büyük sigorta şirketidir. Şirket Ulusal Özelleştirme İdaresi (*Fond národného majetku* – bundan sonra FNM) aracılığıyla devletçe kontrol edilmektedir.
9. 1994 genel seçimlerinin ardından SP'nin Yönetim Kurulu, o dönemde iktidarda bulunan koalisyon partileri arasındaki siyasi anlaşmaya dayanarak atanmıştır. Koalisyon, Demokratik Slovakya Hareketi (*Hnutie za demokratické Slovensko* – bundan sonra HZDS) ve Slovak Ulusal Partisinden (*Slovenská národná strana* – bundan sonra SNS) oluşmaktadır.
10. Bu tarihte FNM'nin kontrolü altındaki birimlerdeki koltukların çoğunluğu HZDS tarafından atanan kişilerden oluşmaktadır.
11. 1 Haziran 1996 tarihinde SP'nin Denetim Kurulu, SNS tarafından şirketin Yönetim Kurulu'na atanan kişileri görevden almış ve yerine yeni bir yönetici ekip atamıştır. Var olan yönetim kadrosu bu değişikliği kabul etmemiştir.
12. 3 Haziran 1996 tarihinde önceki yöneticiler SP merkezini ele geçirmiştir. Eski yöneticilere özel güvenlik görevlileri ve SNS tarafından atanan bir kişi olan Slovak Polis Teşkilatı'nın Başkanı tarafından görevlendirilen polis ekipleri yardım etmiştir. Eski yöneticiler, yeni atanan yönetici ekibi kurumu terk etmeye zorlamış, fakat birkaç gün sonra yeni yöneticiler kendi özel güvenlik görevlilerinin yardımıyla şirketi ve binanın kontrolünü ele geçirmiştir.
13. Bu mücadelenin arka planında esas olarak SP'nin özelleştirilmesine katılmak isteyenlerin istekleri vardır. SNS tarafından atanan yönetim kadrosunun tasfiyesi Hükümet düzeyinde ciddi siyasî krize yol açmıştır.
14. O tarihte Bay K. Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı'dır ve Bay D. Adalet Bakanlığı'nda Bakan Yardımcısı'dır.¹ Bakanlıklardaki Bakan Yardımcılığı kadroları siyasi partilerin atamalarıyla doldurulmaktadır. Bu anlamda siyasî bir kadrodur ve kamu hizmetinin bir parçası değildir.
15. Bay D. başvuruya konu olaylardan sonra Anayasa Mahkemesi'ne hakim olarak seçilmiştir.

B. Telefon Görüşmesinin Yayınlanması

16. 12 Haziran 1996 tarihinde akşam 6'da başvuru şirketi, Bay K. ve Bay D. Arasında geçen telefon konuşmasını "Journal" (Bülten) başlıklı programda yayımlamıştır.
17. Yayın, başvuru şirketin gazetecisi tarafından yapılan bir yorumla başlamıştır. İlgili kişilerin adı açıkça zikredilmiştir. Yorum şu şekildedir:

“Öğle programında belirtildiği gibi, (Bay K.) Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı'nın Slovenská poisťovňa A.Ş. ile ilgili olaylara dahil olduğu iddia edilen bir telefon konuşmasına erişmeyi başardık. Tabii ki Radyo Twist bir mahkeme kararı olmadan yapılan herhangi bir telefon

¹ İngilizce orijinal metinde: *State Secretary* (ç.n.)

dinlemesini onaylamamaktadır. Biz var olan kaydın hukuka aykırı olduğunu düşünüyoruz ve kendimizi bu kaydın elde edilmesine ilişkin tavırdan ayırıyoruz. Fakat söz konusu olayda toplumun bilgilendirilmesi görevini yerine getirmeye çalışan bizler için yok sayılamayacak bir genel yarar vardır. Aynı zamanda eğer üst düzey kamu görevlilerinin dinlenmesi mümkünse yetkili makamlara ülkemizde güvenlik koşulları bakımından bir talepte de bulunmak isteriz. Bahsedilen olayla ilgili üst düzey kamu görevlileri aynı zamanda bu güvenlik konusuyla da ilgilenmesi gereken kişilerdir. Ve şimdi, teknik kalitesi nedeniyle neredeyse anlaşılmaz olan kayıtlar. Telefonda konuşan diğer kişi de muhtemelen (Bay D.) Adalet Bakanlığı Bakan Yardımcısı.”

18. Bu açılışın hemen ardından Bay K ve Bay D. arasında kaydedilen konuşma yayımlanmıştır. Konuşmanın deşifre metni şöyledir:

- Bay K.: “...polis, memurların ve diğer güvenlik görevlilerinin yardımıyla binaya girdi ve binayı ele geçirerek boşalttı...”
- Bay D.: “Ama orası özel mülk, polis teşkilatının dahil edilmesi, polisin eylemi için ne gibi bir temel olabilir...”
- Bay K.: “Elbette, bu o anda orada olan güvenlik görevlilerinin başarısızlığıydı, fakat bu belki bir aceminin yaklaşımıydı çünkü... Görünen o ki polis koşullara göre oldukça sertti. Biliyorsunuz, polis müdahaleleri muhtemelen Slovak Ulusal Partisinden Bay H. tarafından organize ediliyordu. Tamam o zaman, söylemek istediğim buydu...”
- Bay D.: “Bir toplantı düzenleyecek misiniz?”
- Bay K.: “Evet, ama patron gündemde olan iki konu hakkında konuşmak için gelecek.”
- Bay D.: “Anlıyorum. Aksi takdirde ben bu görevle yükümlü olacağım, çünkü Banská Bystrica’dan yola çıkıyor.”
- Bay K.: “Tamam o zaman, demek istediğim...”
- Bay D.: “Kimse benim işime karışmayacak”
- Bay K.: “Tabii ki hayır.”
- Bay D.: “O ne yaptığımı bilmediği için...”
- Bay K.: “(Bay D’nin adı) bu nedenle en önemlisi...”
- Bay D.: “Bizzat ben sabah toplantı başlamadan denetleyeceğim...”
- Bay K.: “Bunu yapmanızı rica edeceğim, çünkü onların yaptığı gerçeğini vurgulayacaktır...”
- Bay D.: “Bu açık.”
- Bay K.: “Yarım saat önce oradan bir telefon çağrısı aldım”
- Bay D.: “Çok iyi, orada bu konuyu konuşabilmek için ayrıca bunu bilmem gerek.”
- Bay K.: “Bu son derece önemli olacak.”
- Bay D.: “Tamam o zaman, sabah ilk iş olarak işlerin nasıl gittiğine ilişkin raporu sunacağım...”
- Bay K.: “Aksi takdirde, bana başvurman gerek, ayarladığım kadın, açık konuşursak her şeyi ben düzenledim, bu yüzden...”
- Bay D.: “Evet, evet”
- Bay K.: “Ben yoksam bile sonra doğrudan hükümet oturumuna gideceğim, ama (Bayan M) aracılığıyla onlar biliyordur, konuya iyi odaklanmış durumdalar...”

Bay D: “Ben talimatımı aldım”

Bay K: “Şu açık, bu talimatları uygula.”

Bay D: ”Tamam o zaman, görüşürüz”

Bay K: “(Bay D’nin adı) Çok teşekkürler, görüşürüz... hoşça kal...”

19. Gazetecinin, içinde ilgili kişilerin tam adının da geçtiği müteakip yorumu şu şekildedir.

“Ve hadi işleri biraz açığa çıkaralım. Slovenska poist’ovna ile ilgili işler 3 Haziran 1996 Pazartesi ortalığa çıktı. Basitleştirelim: Slovenska poist’ovna’nın on yöneticisi – hadi bunları Bay [T.] ve Co. olarak adlandıralım – haftasonunun ardından özel bir güvenlik şirketi tarafından binalarından atıldı. Söz konusu güvenlik çalışanları Slovenska poist’ovna’nın yeni yönetici takımı – hadi bunlara Bayan [B.] ve Co. diyelim – tarafından çağırılmıştı. Bay [T.] ve Co. polis tarafından destekleniyordu ve, kaydedilen telefon görüşmesinde de belgelendiği üzere, Polis Teşkilatı Başkanı Yönetici [H.] Slovak Ulusal Partisi tarafından korunuyordu. Eski yönetici takımı, [T.] ve Co., polis desteğiyle binayı ele geçirdi ve, baştan beri belli olduğu üzere, bu Slovenska poist’ovna’nın binasıydı. Bu, geçen hafta Salı günü gerçekleşti, ve tam da bu yöneticiler yine koltuklarında oturdukları günde gerçekleşti. Kaydedilen telefon konuşmalarının ardından şu açık ki insanlar 3 Haziran Pazartesi günü birlikte görüştüler, ve Adalet Bakanlığı’ndaki Devlet Sekreteri, [Bay D.], Bakan [K.] için bir şekilde, o gün Banska Bystrica’da olan Adalet Bakanı’ndan [Bay L.] daha kolay bir yardımcıydı. Bu durumu teyit ettirdik. Sırf bu bilgiyi tamamlamak adına, geçen hafta Salı günü yapılan hükümet oturumuna Bay [K.] başkanlık ettiğinin not edilmesi gerekir. [Bay K.] ve [Bay D.] arasındaki telefon görüşmesinin kaydının zayıf teknik kalitesi nedeniyle bir kez daha dinlenmesi gerektiğini düşünüyorum.”

...

“Adalet Bakanı’na fikrini sorduk. [P.S.], Bakanlık sözcüsü, ... henüz Slovakya’da yayınlanmadığı için kayıtların içeriğini bilmiyor. Anlaşılır şekilde, bu yüzden bunlara bir tepki göstermek istemiyor. Yarin Bakanlık’ın cevabını bekliyoruz. Ayrıca, şunları söyleyen Bakan [K.]’ye dönelim:

‘Bakın, demokrasiye aykırı olan şeylerle ilgili yorum yapmam. Hükümet yetkililerinin dinlenmesinin ardından gazetecilerin belki de farklı bir yaklaşımı tercih etmesi gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, benim onayım olmadan yayınlanan şeylerle ilgili yorum yapmayacağım. Şüphe yok ki bu bilgi, Slovenska poist’ovna üzerinde belli bir baskının olduğu gerçeğiyle ilgili.’”

C. Hakaret Davası

20. Bay D. başvuru şirkete karşı Banovce nad Bebravou İlçe Mahkemesi’nde (*Okresny sud*) kişisel bütünlüğünün korunması için bir hukuk davası açmıştır.

Şirketin, yasadışı bir yolla elde edilmiş olması gerçeğine karşın telefon görüşmelerini yayınladığını öne sürmüştür. Yayın kamuoyu nezdindeki itibarına, onuruna ve saygınlığına zarar vermek suretiyle kişisel bütünlüğüne müdahale teşkil etmektedir. Buna ek olarak ifadelerin yayını, onu itibarsızlaştırmaya müsait, çarpıtılmış ve eksik bilgiler içermektedir.

Şikâyetçi, daha sonra bilginin Çek televizyonu Nova tarafından kullanıldığı ve Slovak gazeteleri *SME*, *Praca* ve *Slovenska republika*'da çeşitli makaleler yayınlandığı olgusuna işaret etmiştir. Bunun sonucu olarak, Adalet Bakanı ile şikâyetçi arasındaki güven zarar görmüştür.

Şikâyetçi, kaydın yapıldığı sırada çeşitli kişilerle görüştüğünü onaylamakta ve kayıttaki sesin kendi sesi olduğunu kabul etmektedir. Kayıtlar ve yorumlar içeriğinden çıkarılmış, ve telefon görüşmesi tamamıyla yayınlanmamıştır. Şikâyetçi, görevinin yayında iddia edilen olaya müdahale etmesine müsaade etmemesi nedeniyle, görüşmenin konusunun sunucunun aktardığı olaylar olduğunu reddetmektedir.

21. Cevabındaki gözlemlerinde başvuru şirket, konuşmaların kaydının elektronik mektup kutusuna bilinmeyen kişiler tarafından gönderildiğini ifade etmiştir. Bir kayıtlı ilgili söylentiler yayından önceki haftada dolaşmaktadır ve bunun sonucu olarak hükümet koalisyonu bölünme tehdidi yaşamaktadır. Yayın öncesinde başvuru şirketin çalışanları, şirketin iç kuralları gereği, ilgili kişilerle iletişime geçmeye çalışmıştır. Her ne kadar kayıt neredeyse anlaşılabilir ise de, bir bilgilendirme organı olarak başvuru şirket kamuyu bilgilendirme ve o zamanda siyasal ortamda neler olup bittiğini gösterme zorunluluğu hissetmiştir. Esas yayındaki yorumunda gazeteci, başvuru şirketin kaydın elde edilmiş biçimini onaylamadığını ifade etmiştir.

22. Yerel Mahkeme tarafları ve üç tanığı dinlemiş ve yalanlanan yayının dökümü ile başka bazı belge niteliğindeki kanıtları incelemiştir.

23. 16 Mart 1999'da verilen bir kararında Yerel Mahkeme, başvuru şirketten şikâyetçiye yazılı bir özür teklif etmesini ve onbeş gün içerisinde bir özür yayınlamasını emretmiştir. Okunacak olan şudur:

“Slovak Cumhuriyeti Adalet Bakanı eski Devlet Sekreteri, şimdi Slovak Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi yargıcı olan [Bay D.]den, 12 Haziran 1996 saat 18.00'de hukuk dışı yollarla elde edilmiş bir telefon görüşmesinin kaydını yayınladığımız için özür dileriz.”

24. Ayrıca başvuru şirket Bay D.'ye 100,000 Slovak korunası manevî tazminat ve dava masraflarını ödemeye mahkûm edilmiştir.

25. Yerel Mahkeme kararını, *inter alia*, şu gerekçelere dayandırmıştır. Lisanslı bir radyo yayıncısı şirket olan başvuru, bilimsel ve sanatsal amaçlarla veya haber olarak ses kayıtlarını bir kişinin izni olmadan kullanma hakkına sahiptir. Buna karşın, Medeni Kanun'un 12. maddesinin 3. paragrafının son cümlesi gereğince bu tür bir kullanımın ilgili kişinin haklı çıkarıyla çatışmaması gerekir. Başvuru şirket ortaya çıkan durumla ilgili yorum yapmaktan veya görüşlerini yayınlamaktan alıkonmamıştır. Bunu yapabilecekken, ne var ki, yasadışı yollarla elde edilmiş bir kaydın yayınlanması zorunlu değildir.

Yerel Mahkeme ayrıca şikâyetçinin bir devlet memuru olarak onurunun olayın basında ve televizyonda yorumlanmasıyla azaldığını not etmiştir. Bu nedenle Mahkeme, Medeni Kanun'un 13. maddesinin 2. paragrafı uyarınca başvuru şirketin şikâyetçiye manevî tazminat ödemeye mahkûm edilmesini uygun bulmuştur.

26. Başvuru şirket kararı temyiz etmiştir. Şirket, Anayasa'nın kayıtların kullanılmasını ilk oluşturulma anının yasallığına tabi tutmadığını ve kayıtların yasadışı yollarla elde edildiğinin

resmî şekilde açıklanmadığını iddia etmiştir. Şikâyetçi bir kamu görevlisidir ve kaydın içeriği bir kamu görevinin icrasıyla ilgilidir. Kayıt, yayınlanmasından günler öncesinden beri tartışılmaktadır. Başvurucu şirket telefon görüşmelerini yayınlarak kamu çıkarları konusunda kamuyu bilgilendirme görevini yerine getirmiştir. Son olarak başvuru, şikâyetçinin bu arada anayasa yargıcı olduğuna ve yayın dolayısıyla herhangi bir zarara uğradığının görülmediğine işaret etmiştir.

27. 22 Şubat 2000'de Zilina Bölge Mahkemesi (*Krajsky sud*) Yerel Mahkeme'nin kararını onaylamıştır. Bölge Mahkemesi medyanın bilgi vermesinin demokratik bir toplumda siyasal güçlerin denetimi için önemli bir araç olduğunu kabul etmiştir. Kamu çıkarıyla ilgili konularda bilgi vermek ve eleştirmek medyanın en önemli görevleri arasındadır ve bu tür çıkarların anayasal olarak korunması ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkıyla güvence altına alınmıştır. Buna karşın, incelenen olayda telekomünikasyon hizmetlerinden yararlananların iletişim özgürlüğü ihlal edilmiştir ve telefon görüşmesinin kamuya açık şekilde yayınlanması sonucu özel hayata saygı hakkına bir müdahale oluşmuştur. Bölge Mahkemesi'ne göre, özel hayatın korunmasının kamu görevlilerinin iletişimini de kapsamaması nedeniyle bu olay, başvuru şirketin şikâyetçinin kişisel haklarına haksız müdahalesinin kalbinde yer almaktadır.

II. İLGİLİ YEREL HUKUK

A. Anayasa

28. 16. madde 1. paragraf kişinin bütünlüğünü ve özel hayatının korunmasını sağlamaktadır. Sınırlamalar ancak kanunun öngördüğü hallerde izinlidir.

29. 22. madde mektuplaşmanın, diğer iletişim yollarının ve postayla iletilen yazılı mesajların ve kişisel bilgilerin gizliliğini güvence altına almaktadır (§ 1). Gizli tutulan veya posta yoluyla veya başka şekilde iletilen, telefon, telgraf ve diğer yöntemlerle yapılan iletişim dahil, mektupların, diğer iletişim yollarının ve yazılı mesajların gizliliği kanunla belirtilen haller dışında kimse tarafından ihlal edilemez (§ 2).

30. 26. maddenin 1. paragrafı ifade özgürlüğünü ve bilgilenme hakkını güvence altına almaktadır. 2. paragraf, *inter alia*, herkesin görüşünü ifade etme ve düşünceleri ve bilgiyi özgürce arama, edinme ve yayma hakkı olduğunu düzenlemektedir. 4. paragraf altında, ifade özgürlüğü ve bilgiyi arama ve verme hakkı, *inter alia*, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, böyle bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorunlu olması halinde kanun yoluyla sınırlanabilmektedir.

31. İlgili zamanda yürürlükte olan 26. maddenin 5. paragrafı altında, Devlet otoriteleri ve yerel öz-yönetim otoritelerinin eylemleriyle ilgili olarak uygun bir yolla bilgi verme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu husustaki diğer ayrıntılar özel bir kanunda düzenlenmektedir.

B. Medenî Kanun

32. Bir kişinin kişisel bütünlüğünün korunması hakkı Medenî Kanun'un 11. ve devamı maddelerinde güvence altına alınmıştır.

33. 11. maddeye göre gerçek kişilerin kişiliklerinin, özel olarak da hayatlarının ve sağlıklarının, sivil ve insanlık onurlarının, özel hayatlarının, adlarının ve kişisel niteliklerinin korunması hakkı vardır.

34. 12. maddenin 1. paragrafı, *inter alia*, gerçek kişileri ve onların kişisel nitelikteki sözlerini içeren ses kayıtlarının yalnızca söz konusu kişinin onayıyla yapılabileceğini ve kullanılabileceğini düzenlemektedir. Bu maddenin 2. paragrafı altında, belgelerin veya kayıtların kanuna uygun şekilde resmî amaçlarla kullanılması halinde bu tür bir onay gerekmemektedir. 12. maddenin 3. paragrafı, basın, film, radyo ve televizyon araçlarıyla bilimsel ve sanatsal amaçlarla ve haber için de ilgili kişinin onayı olmaksızın uygun bir yöntemle fotoğraf ve ses kaydının yapılabileceğini ve kullanılabileceğini düzenlemektedir. Ancak bu tür bir kullanım, ilgili kişinin haklı çıkarlarıyla çelişmemelidir.

35. 13. maddenin 1. paragrafı gereğince tüm gerçek kişilerin, kişisel bütünlüklerine yapılan haksız müdahaleleri engelleyen bir emir, bu tür bir müdahalenin etkilerini ortadan kaldıran bir emir ve uygun bir tazminata karar verilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır.

36. 13. maddenin 2. paragrafı, 13. maddenin 1. paragrafı altında sağlanan tatminin yetersiz olması halinde, özellikle mağdur tarafın onurunun veya toplumsal konumunun önemli ölçüde azalması nedeniyle, mağdur tarafın manevî zarar nedeniyle bir malî tazminata da hakkı olduğunu düzenlemektedir.

C. Süreli Basın ve Diğer Kitle İletişim Araçları Kanunu (Kanun no. 81/1966)

37. Kanun, vatandaşların (*obcan*), anayasal olarak güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğü (bölüm 1(1)) ile uyumlu şekilde basını ve kitle iletişim araçlarını kullanmasını düzenlemektedir. V. Kısım (*cast*) ifade ve basın özgürlüğünün kötüye kullanımına karşı korunmayla ilgilidir. *Inter alia*, şu kuralları içermektedir.

38. İfade ve basın özgürlüğünü kullanan herkese yasal koruma sağlanır (bölüm 16(1)).

39. Bölüm 16(2) altında, toplumun veya vatandaşların yasal olarak korunan çıkarlarını tehdit eden bilgilerin yayınlanması ifade ve basın özgürlüğünün kötüye kullanımı olarak kabul edilmektedir. Toplumun ve vatandaşların ifade ve basın özgürlüğünün kötüye kullanımına karşı korunması yayıncının, baş editörün, editörün ve yazarın görevidir. Ayrıntılar, aynı zamanda basın veya diğer kitle iletişim araçlarıyla neden olunan zarar için yayıncının sorumluluğunu da düzenleyecek olan özel bir yasada yer alacaktır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

SÖZLEŞME’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ HAKKINDA

40. Başvurucu şirket, Bay D.’nin iftirası nedeniyle verilen yargı kararının tarafsız haber alma haklarını ihlal ettiğinden şikâyet etmektedir. Dayandıkları Sözleşme’nin 10. maddesi şu şekildedir:

“1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve verme özgürlüğünü kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon veya sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.

2. Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

A. Tarafların İddiaları

41. Hükümet, o dönem siyasetle uğraştığı için Bay D.’nin kamuya mal olmuş bir kişi olduğunu kabul etmektedir. Fakat, kaydedilen telefon konuşması özel bir karaktere sahiptir. Mahkeme’nin *Tammer v. Estonia* (no. 41205/08, AİHM 2001-I) davasındaki kararına göre, hükümet, özellikle siyasetçiler için geçerli olan izin verilebilir eleştirinin geniş sınırlarının onların özel hayatları için uygulanamayacağını tartışmaktadır.

42. Hükümet ayrıca, söz konusu telefon kayıtlarının yasadışı olarak elde edildiğini ve haberleşmenin ve diğer iletişimlerin gizliliğinin anayasal güvencesinin ihlali olduğunu vurgulamaktadır. Başvurucu, telefon kayıtlarının hukuksuz olduğunu biliyordu, bu yüzden savunulamayacak nedenlerle onları yayınlamaya karar vermişti. Bu sonucu desteklemek için Hükümet, kayıtların muğlak/anlaşılmaz olduğunu, kaydedilen sesin Bay D.’ye ait olup olmadığına dair şüpheler olduğunu ve anlaşılması güç ve belirsiz içeriği nedeniyle kayıttan (Bay D. ile) alakalı bir bilgi elde edilemeyeceğine işaret etmektedir.

43. Bu argümanlar bağlamında, Hükümet, kayıtların yayınlanmasının başvuru şirketin gazetecilik etiği prensiplerini ihlal edip etmediğinden başka kamusal tartışmaya bir katkı sağlamayacağına karar vermiştir. Ama yine de kayıtlar, Bay D.’nin SP’nin özelleştirilmesi çevresindeki olaylara karıştığı yönünde gerçek olmayan bir izlenim yaratmış ve itibarına zarar vermiştir.

44. Hükümet, özellikle İlçe Mahkemesi tarafından gösterilen nedenlerin ilgili ve yeterli olduğuna karar vermiştir. Uygulanan yaptırım, güdülen meşru amaç ile orantılıdır. Hükümete göre müdahale, toplumsal ihtiyaç baskısına uygun ve güdülen meşru amaç ile orantılı olduğu için demokratik bir toplumda gereklidir.

45. Son olarak, Sözleşme’nin 17. maddesine göre, Hükümet, başvuru şirketin Bay D.’nin de Sözleşme tarafından korunan haklarına kasıtlı olarak müdahale eden davranışlarının Sözleşme’nin 10. maddesi altında bir korumadan yararlanamayacağını iddia etmektedir. Özellikle, hiçbir şey, başvuru şirketin süregelen durumla ilgili yorum yapmasını ve mantıklı bir biçimde müdahil olanların davranışlarını eleştirmesini yasadışı elde edilmiş kayıtları yayınlamadan engelleyemedi.

46. Başvuru şirket, dava edilen müdahalenin, medya özgürlüğünün sağlanmasındaki ve genel çıkarlara ilişkin konularda kamunun bilgilendirilmesindeki kamu yararına göre daha ağır basmaya yetecek derecede baskın olduğu kabul edilebilecek hiçbir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediğini iddia etmiştir.

B. Mahkeme’nin Değerlendirmesi

1. Genel İlkeler

47. İfade özgürlüğü, demokratik toplumun esaslı temellerinden biridir ve demokratik toplumun ilerlemesi ve her bir bireyin kendini geliştirmesinin temel şartlarından birini oluşturur. 10. maddenin 2. paragrafı, sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenmeye değmez görülen ‘haber’ ve ‘düşünceler’ için değil, ama ayrıca aleyhte olan, çarpıcı gelen, rahatsız eden haber ve düşünceler için de uygulanır. Bunlar çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir; bunlar olmaksızın demokratik toplum olamaz. İfade özgürlüğü, Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. paragrafında düzenlenen bazı istisnalara tâbidir; ancak bu istisnalar dar yorumlanmalıdır. Kısıtlamaların gerekliliği ikna edici bir şekilde ortaya konulmalıdır. (Bknz, örnek olarak, Nilsen and Johnsen v. Norway [BD], no. 23118/93, § 43, AİHM 1999 – VIII)

48. Kişilerin ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale, Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. paragrafındaki koşulları karşılamaması durumunda, Sözleşme’yi ihlal etmiş sayılacaktır. Bu nedenle Mahkeme, müdahalenin “kanunla öngörülmüş” olup olmadığını, bu paragrafta belirtilen meşru hedeflerden birini veya birkaçını izleyip izlemediğini ve bu hedeflere ulaşmak amacıyla “demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını” inceleyecektir. (Bknz, örnek olarak, The Sunday Times v. The United Kingdom (no. 1), 26 Nisan 1979, § 45, Series A no. 30)

49. 10. maddenin 2. paragrafı uyarınca “gerekli” kavramı, “toplumsal ihtiyaç baskısının” varlığını işaret eder. Taraf Devletler böyle bir ihtiyacın var olup olmadığını değerlendirirken, belirli bir takdir yetkisine sahiptir; ancak bu takdir yetkisi, hem mevzuatı hem de bağımsız mahkemeler tarafından verilmiş de olsa bu mevzuatı uygulayan mahkeme kararlarını da kapsayan Avrupa denetimiyle el ele yürümektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bir “sınırlandırma”nın Sözleşme’nin 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğüyle bağdaşır olup olmadığı konusunda nihai kararı vermekle yetkilendirilmiştir. (Bknz, örnek olarak, Janowski v. Polanya [BD], no. 25716/94, § 30, AİHM 1999 – I)

50. Bu denetimi yaparken Mahkeme, söz konusu müdahaleyi davanın bütünü içerisinde, başvurucuya atfedilen sözlerin içeriği ışığında ve bu sözlerin hangi bağlamda söylendiğini dikkate alarak değerlendirmek zorundadır. Özellikle, ihtilaf konusu müdahalenin “güdülen meşru amaçlarla orantılı” olup olmadığını ve bu müdahaleyi haklı göstermek için ulusal mahkemeler tarafından ileri sürülen gerekçelerin “ilgili ve yeterli” olup olmadığını değerlendirmek zorundadır. (Bknz, örnek olarak, Barfod v. Danimarka, 22 Şubat 1989, § 28, Seri A no. 149) Bunu yaparken de Mahkeme, ulusal makamların Sözleşme’nin 10. maddesinde belirtilen ilkelere uygun olarak ve aynı zamanda konuyla ilgili olaylar hakkında kabul edilebilir bir değerlendirmeye dayanarak kuralları uyguladığına ikna olmalıdır. (Bknz, örnek olarak, Jersild v. Danimarka, 23 Eylül 1994, § 31, Seri A no. 298)

51. Mahkeme ayrıca, demokratik bir toplumda basın başlıca rolünü hatırlatmaktadır. Her ne kadar bazı sınırları aşmaması gerekse de, özellikle başkalarının itibarı ve hakları ve gizli bilginin ifşasını önleme ihtiyacı bakımından, görevi – yükümlülükleri ve sorumlulukları ile tutarlı bir şekilde - kamu çıkarıyla ilgili her türlü hususta bilgileri ve fikirleri yine de açıklamaktır. (Bknz, örnek olarak, Bladet Tromsø ve Stensaas v. Norveç [BD], no. 21980/93, § 58, AİHM 1999 – III) Ayrıca, Mahkeme, gazetecilik özgürlüğünün bir dereceye kadar olası abartma veya hatta provokasyonu içerdiğinin de bilincindedir. (Bknz, örnek olarak, Perna v. İtalya [BD], no. 48898/99, § 39, AİHM 2003 – V)

52. Sözleşme’nin 10. maddesinin 2. fıkrasında kamu çıkarlarına ilişkin siyasi konuşmalar veya sorunlara ilişkin tartışmaların sınırlanmasına dair çok dar bir kapsam vardır. (Bknz,

örnek olarak, Sürek v. Türkiye (no. 1) [BD], no. 26682/95, § 61, AİHM 1999- IV) Ayrıca, izin verilebilir eleştirilerin sınırları kamusal figürlerle ilgili hususlarda, siyasetçiler açısından özel vatandaşlara göre daha geniştir. İkincisinin aksine birincisi zorunlu ve bilinçli olarak fiillerini ve davranışlarını vatandaşların ve gazetecilerin dikkatli bir kontrolüne açık bırakmaktadır; dolayısıyla siyasetçinin daha fazla hoşgörülü olması gerekmektedir. (Bknz, örnek olarak, Incal v. Türkiye, 9 Haziran 1998, § 54, 1998 – IV Raporları)

53. Son olarak, Mahkeme, müdahalenin orantıllığı değerlendirilirken, verilen cezanın çeşidinin ve ciddiyetinin de göz önünde bulundurulması gereken unsurlar olduğunu belirtmiştir. (Bknz, örnek olarak, Ceylan v. Türkiye [BD], no. 23556/94, § 37, AİHM 1999 – IV) Bu bağlamda, bu türden bir yaptırımın, basının bilgi sunma ve kamunun gözü kulağı olma/bekçisi olma görevlerini yerine getirmesinde caydırıcı etki yaratabileceği dikkate alınmak zorundadır. (Bknz, *mutadis mutandis*, Goodwin v. Birleşik Krallık, 27 Mart 1996, § 39, Raporlar 1996 – II ve Barthold v. Almanya, 25 Mart 1985, § 58, Seri A no. 90)

2. Genel İlkelerin Somut Davada Uygulanması

(a) Müdahale, Yasallık ve Meşru Amaç

54. Mahkeme, Bay D.’nin kişisel bütünlüğünün korunması için açtığı davada Yerel Mahkeme’nin ve Bölge Mahkemesi’nin kararlarının, başvuru şirketin Sözleşme’nin 10. maddesi altında bilgi verme hakkına bir müdahale teşkil ettiğine karar vermiştir ve bu, taraflar arasında tartışma konusu olmamıştır.

55. Mahkeme ayrıca, şikayet edilen müdahalenin Medenî Kanun’un 11. ve devamındaki maddeleri uyarınca yasa ile öngörüldüğünü ve başkalarının haklarını ve itibarını korumak gibi meşru bir amaç güttüğüne karar vermiştir, ve bu da taraflar arasında tartışma konusu olmamıştır. Böylece bu konudaki tek nokta, müdahalenin “demokratik bir toplumda” “gerekli” olup olmadığıdır.

(b) Gereklilik

56. Mahkeme şimdi Bay D.’nin haklarını ve itibarını korumak için başvuru şirkete karşı dava açılmasına izin vermenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını ve bu doğrultuda bir sosyal ihtiyaç olup olmadığını inceleyecektir.

57. Bu bağlamda, yerel mahkemeler tarafından da belirtildiği üzere, olay tarihinde Bay D.’nin kamusal bir figür olduğunu not etmek gerekmektedir. Bay D., Adalet Bakanlığı’nda Bakan Yardımcısı’dır ve siyasî bir kadroya atanmıştır, kamu hizmetinde görev almamaktadır. (Bknz. § 14)

Yerel mahkemeler, kamusal bir figür olsa bile kişinin mahremiyetinin yasalar tarafından korunması gerektiğine karar vermiş ve dinlenen ve yayınlanan telefon konuşmalarını doğası gereği özel bulmuştur ve kayıtların bu sebeple yayınlanmaması gerektiği görüşündedir.

58. Mahkeme, bu sonucu kabul edemez. Mahkeme, özellikle, söz konusu telefon konuşmalarının Adalet Bakanlığı Yardımcısı ile Başbakan Yardımcısı ve Ekonomi Bakanı gibi üst düzey iki hükümet yetkilisi arasında geçtiğini not etmek zorundadır.

Bu, Haziran 1996'da ülkenin en büyük sigorta şirketi olan SP'nin özelleştirilmesiyle ilgilenen ve birbirlerine politik destekleri olan iki grup arasındaki güç savaşı ile ilgilidir.

Konuşmanın bağlamı ve içeriği açıkça politiktir ve Mahkeme, yalanlanan olayların herhangi bir özel hayat boyutu olduğunu fark edememiştir. Sözleşme içtihadı ile ortaya konan özel hoşgörü standardı burada da geçerlidir. (Bknz, Incal, yukarıda bahsedilen, § 54)

Aynı şekilde Mahkeme, Devlet'in sahip olduğu şirketlerin yönetimi ve özelleştirilmesiyle ilgili soruların kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ve tanımı itibariyle kamu yararına ilişkin olduğunu düşünmektedir. Bu durum, ekonomik ve siyasal geçiş dönemlerinde daha da belirgindir. Bu, mevcut davanın şartlarında, kaydın temiz şekilde duyulur olup olmadığı veya daha fazla toplumsal tartışmaya neden olup olmadığıyla ilgili değildir.

59. Mahkeme ayrıca, yerel mahkemelerin, hukuka aykırı olarak elde edilen ses kayıtlarının yayınlanmasına belirleyici bir önem attettiklerini gözlemlemektedir. Yerel mahkemeler, böyle bir kaydın yayınlanmasının kendisinin kişisel bütünlüğün korunması hakkını ihlal ettiğini düşünmektedir.

Mahkemeler, böyle bir kaydın sırf yayınlanmış olmasının dahi davacının kişisel bütünlüğünün korunması hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir. Bu Yerel Mahkeme kararının işlem kısmından (Bknz. § 23) ve hem Yerel Mahkeme'nin hem de Bölge Mahkemesi'nin gerekçesinden anlaşılmaktadır. (Bknz. § 25 ve 27)

60. Bu doğrultuda, başvuru şirketin ya da onun çalışanlarının ya da temsilcilerinin bu kayıttan sorumlu olduğunun veya gazetecilerin bu kayıtları elde ederken ya da yayınlarken ceza hukukunu ihlal ettiğinin hiçbir aşamada iddia edilmediği not edilmelidir. Bu aşamaya kadarki durumda, ilgili kayıtların ulusal düzeyde bir soruşturmaya konu edilmediği de ayrıca not edilmelidir. Bu şaşırtıcı görünmektedir zira, kayıt iki üst düzey hükümet görevlisi arasında geçmektedir ve kaydın resmî görevin kötüye kullanılması yöntemiyle elde edilmesi *a priori* dışlanamaz.

61. Telefon kayıtlarının doğru olmadığı, bilgilerin çarpıtıldığı ya da bu doğrultuda başvuru şirket gazetecileri tarafından ifade edilen bilgi ve fikirlerin davacının kişisel bütünlüğünü ve itibarını zedelediğinin yerel mahkemeler önünde ortaya konmadığı da ayrıca not edilmelidir. Son olarak, kayıtların yayınlanmasından sonra davacı Anayasa Mahkemesi'ne hakim olarak seçildiği (Bknz. § 15) ve itibarının lekelenmiş gözükmediği gözden kaçırılmaz.

62. Mahkeme ayrıca başvuru şirketin sadece başka biri tarafından yasadışı şekilde elde edilen kaydın yayınlanması durumuna dayanarak cezalandırıldığını gözlemlemektedir. Fakat Mahkeme, kaydın üçüncü bir kişi tarafından, hukuka aykırı bir şekilde elde edilmiş olmasına dayanarak başvuru şirketin Sözleşme'nin 10. maddesinin korumasından mahrum bırakılabilmesine ikna olmamıştır.

Bu durumda, müdahale için gösterilen gerekçeler çok dar ve yetersizdir.

63. Mahkeme son olarak, başvuru şirketteki gazetecilerin kötü niyet ile hareket ettiğini ya da topluma ulaşması için kendilerini zorunlu hissettikleri konuları bildirmek dışında herhangi bir amaç güttüklerini gösterecek bir bulgu olmadığını gözlemlemektedir. (Bknz. § 17)

64. Yukarıda sayılan nedenlerle Mahkeme, başvuru şirketin, ilgili telefon konuşmasını yayınlarak Bay D.'nin itibarına ve haklarına, maruz kaldığı cezayı haklı kılan bir saldırıda bulunduğu sonucuna varamamaktadır. Başvuru şirketin bilgi verme hakkına yapılan bu müdahale ne toplumsal ihtiyaç baskısını karşılamaktadır ne de güttüğü meşru amaç orantılıdır. Bu yüzden müdahale, demokratik bir toplumda gerekli değildir.

65. Bu nedenlerle, Sözleşme'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

66. Sözleşme'nin 41. maddesi şöyledir:

“Eğer Mahkeme, bu Sözleşme veya Protokollerin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeciler Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırıabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazminat verilmesine hükmeder.

67. Başvuru şirket, tazminat için bir talepte bulunmamıştır. Bu nedenle Mahkeme, herhangi bir tazminat ödenmesine karar vermeye gerek duymamıştır.

İŞBU GEREKÇELERLE VE OYBİRLİĞİ İLE MAHKEME,

Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. fıkraları uyarınca 19 Aralık 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Lawrence
Yazı İşleri Müdürü

Early

Nicolas
Başkan

Bratza